

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Iwulski

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania T. [...] Spółki z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanego S. L.
o wysokość podstawy wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 stycznia 2022 r.,
zażalenia T. [...] Spółki z o.o. z siedzibą w W.
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 23 sierpnia 2021 r., sygn. akt III AUa [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W., decyzją z 23 sierpnia 2018 r., ustalił podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe, chorobowe i zdrowotne dla S. L. jako pracownika zatrudnionego u płatnika składek T. spółki z o.o. z siedzibą w W. za czerwiec 2017 r.

Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z 17 kwietnia 2019 r., zmienił zaskarżoną decyzję, stwierdzając, że do podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne S. L. jako

pracownika u płatnika składek T. spółki z o.o. w W. nie wlicza się kwot uzyskanych z tytułu umowy zlecenia zawartej z X. spółką z o.o. s.k.a.

Na skutek apelacji organu rentowego, Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z 8 kwietnia 2021 r., zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił odwołanie płatnika od decyzji ZUS.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniosła odwołująca się spółka, zaskarżając wyrok ten w całości.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik odwołującej się spółki oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 2.932 zł. W uzasadnieniu podał, że kwota ta stanowi wynagrodzenie ubezpieczonego z umowy zlecenia zawartej z X. spółką z o.o. s.k.a. za okres wskazany w decyzji organu rentowego. Pełnomocnik odwołującej się spółki podniósł jednocześnie, że rozpoznawana sprawa jest sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, bowiem dotyczy objęcia ubezpieczeniem z tytułu umów zlecenia, wobec czego skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Sąd Apelacyjny w (...), postanowieniem z 23 sierpnia 2021 r., odrzucił skargę kasacyjną.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, przedmiotowa sprawa nie należy do spraw wymienionych w art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Została ona zainicjowana odwołaniem wniesionym od decyzji organu rentowego wydanej na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1 i 1a i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r., poz. 423), oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r., poz. 1285), której przedmiotem jest określenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego S. L., podlegającego – zdaniem organu rentowego – tym ubezpieczeniom jako pracownik odwołującej się spółki (płatnika składek), z uwzględnieniem przychodów uzyskanych przez niego z tytułu wykonywania na rzecz pracodawcy umowy cywilnoprawnej zawartej z X. spółką z o.o. s.k.a.

Sprawa o opłacenie przez pracodawcę (płatnika składek) składki w wysokości wynikającej z przychodu uzyskanego przez pracownika na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia (lub innej umowy o świadczenie usług) wykonywanej na rzecz tego pracodawcy dotyczy składki, gdyż przedmiotem postępowania w takiej sprawie jest jedynie ustalenie właściwej kwoty jej podstawy wymiaru (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2017 r., II UZ 29/17, LEX nr 2336012). Jest to zatem sprawa o prawo majątkowe, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia nie niższa niż dziesięć tysięcy złotych (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.).

Strona skarżąca określiła w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 2.932 zł, będącą sumą przychodu z umowy cywilnoprawnej za okres wskazany w decyzji organu rentowego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, skoro przychód ubezpieczonego w okresie wskazanym w decyzji organu rentowego nie przekroczył kwoty 10.000 zł, to wartość przedmiotu zaskarżenia, liczona jako różnica między składką zapłaconą a składką należną od sumy przychodów z umowy o pracę i umowy zlecenia, również nie przekracza tej kwoty.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że sprawa o opłacenie przez pracodawcę składki w wysokości równej obciążeniu umowy o pracę i zlecenia wykonywanego na rzecz tego pracodawcy dotyczy wysokości składki, gdyż przedmiotem postępowania jest jedynie ustalenie właściwej kwoty podstawy wymiaru w celu jej poboru (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2019 r., I UZ 53/18, LEX nr 2607897). Generalnie wartość przedmiotu sporu w sprawach, których przedmiotem jest określenie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne, stanowi różnica między wysokością składki wskazaną (zapłaconą) przez odwołującego się i składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres. Sąd Apelacyjny zauważył, że określona przez stronę skarżącą wartość przedmiotu zaskarżenia nie odpowiada powyższej zasadzie.

Zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z 23 sierpnia 2021 r. o odrzuceniu skargi kasacyjnej wniosła odwołująca się spółka (płatnik składek), zaskarżając postanowienie w całości oraz wnosząc o jego uchylenie oraz

zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W zażaleniu podniesiono zarzuty naruszenia art. 398² § 1 k.p.c. przez:

(-) uzależnienie przyjęcia skargi kasacyjnej od wartości przedmiotu zaskarżenia, która powinna być wyższa niż 10.000 zł, podczas gdy w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, a rozpoznawana sprawa dotyczy objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego u odwołującego się z umów zlecenia zawartych z podmiotem innym niż odwołujący się;

(-) uznanie, że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż 10.000 zł, podczas gdy rozpoznawana sprawa jest jedną z kilkunastu spraw toczących się między odwołującą się a organem rentowym, a dokonanie przez organ rentowy „podziału” wartości przedmiotu sporu na kilkanaście decyzji narusza prawo odwołującej się do sądu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest bezzasadne, a zarzuty w nim podniesione nie uwzględniają jednolitej i utrwalonej wykładni prawa przedstawionej w wielu orzeczeniach Sądu Najwyższego.

Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Oznacza to, że poza kategoriami spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych wymienionymi w zdaniu drugim (o przyznanie i wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego), w każdej innej

sprawie o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia.

Wbrew odmiennemu twierdzeniu wnoszącego zażalenie płatnika składek, Sąd Apelacyjny, odrzucając skargę kasacyjną jako niedopuszczalną ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia niższą niż dziesięć tysięcy złotych, prawidłowo zakwalifikował obecną sprawę jako sprawę o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje granica wartości przedmiotu zaskarżenia w wysokości dziesięciu tysięcy złotych, a nie jako sprawę o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia z tytułu zawarcia umowy zlecenia.

Kwestia objęcia ubezpieczonego S. L. obowiązkiem ubezpieczenia nie stanowiła przedmiotu zaskarżonej decyzji organu rentowego. Istotą sprawy było ustalenie podstawy wymiaru składek ze względu na skutki zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Dokonując wykładni art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, Sąd Najwyższy przyjmuje, że osoba wykonująca pracę na rzecz swojego pracodawcy na podstawie umów cywilnych zawartych z tym pracodawcą albo z osobą trzecią, z którą także łączy pracodawcę umowa cywilnoprawna, podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu jako pracownik, a płatnikiem składek z tytułu tego ubezpieczenia jest pracodawca. Na tym kwestia podlegania przez taką osobę ubezpieczeniom społecznym się wyczerpuje. W związku tym sprawa o opłacenie przez pracodawcę składki w wysokości wynikającej z przychodu uzyskanego przez pracownika na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia (lub innej umowy o świadczenie usług) wykonywanej na rzecz tego pracodawcy dotyczy jedynie wysokości składki (a wcześniej podstawy wymiaru składki), a nie objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, gdyż przedmiotem postępowania w takiej sprawie jest jedynie ustalenie właściwej kwoty podstawy wymiaru składki i wysokości składki, a nie samo podleganie ubezpieczeniom społecznym. Jest to zatem sprawa o prawa majątkowe, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia nie niższa niż dziesięć tysięcy złotych (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 stycznia 2017 r., I UZ 55/16, LEX nr 2216194; z 29

listopada 2016 r., II UZ 49/16, LEX nr 2202501 i powołane tam wcześniejsze orzeczenia).

Skoro w rozpoznawanej sprawie przedmiot sporu wynikał z przyjętej w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej konstrukcji uznania osoby wykonującej pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej na rzecz własnego pracodawcy za jego pracownika i dotyczył ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, to o dopuszczalności skargi kasacyjnej decydowała wartość przedmiotu zaskarżenia nie niższa niż dziesięć tysięcy złotych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2016 r., II UZ 63/16, LEX nr 2046363 i powołane w nim wcześniejsze orzeczenia).

Ponadto, odnosząc się do kolejnego zarzutu zażalenia, należy zauważyć, że w sprawach o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że wartość przedmiotu zaskarżenia należy liczyć odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika (por. wyrok z 26 czerwca 2012 r., II UK 312/11, LEX nr 1235842). Obiektywne kryterium obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia w takich indywidualnych sprawach wyrażają kwoty niezrealizowanego obowiązku składkowego płatnika składek, zobligowanego do opłacania całości należnych składek za każdego zainteresowanego pracownika od określonej podstawy wymiaru obowiązku składkowego, wynikające z nieopłacenia należnych składek na indywidualne ubezpieczenia społeczne. Powoduje to, że wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne stanowi różnica między wysokością składek należnych a składkami opłaconymi, która wyraża się wielkością zaległych składek, nieopłaconych w całości od ustalonej podstawy ich wymiaru przez ich płatnika w okresie objętym odwołaniem w odniesieniu do każdego indywidualnie określonego ubezpieczonego (art. 22 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c., por. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 maja 2012 r., II UZ 16/12, LEX nr 1222163). Składki są zapisywane na indywidualnym koncie każdego ubezpieczonego odrębnie i nie ma w związku z tym znaczenia, że w razie zatrudniania wielu (np. kilkudziesięciu) osób suma składek obciążających płatnika może przekraczać w każdym miesiącu graniczną kwotę dziesięciu tysięcy złotych, wyznaczającą dopuszczalność skargi

kasacyjnej w indywidualnej sprawie. Istotna jest wysokość składek w odniesieniu do każdego ubezpieczonego oddzielnie.

Ograniczenie dopuszczalności wnoszenia skarg kasacyjnych ze względu na przyjęcie w Kodeksie postępowania cywilnego minimalnej wartości granicznej przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.) nie narusza konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ takie prawo zostaje w wystarczającym stopniu zagwarantowane i zachowane w dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 listopada 2013 r., II UZ 59/13, LEX nr 1391553).

Mając na uwadze przedstawione argumenty, Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił zażalenie.